

Logopēdiskā palīdzība vispārizglītojošās izglītības iestādēs Latvijā

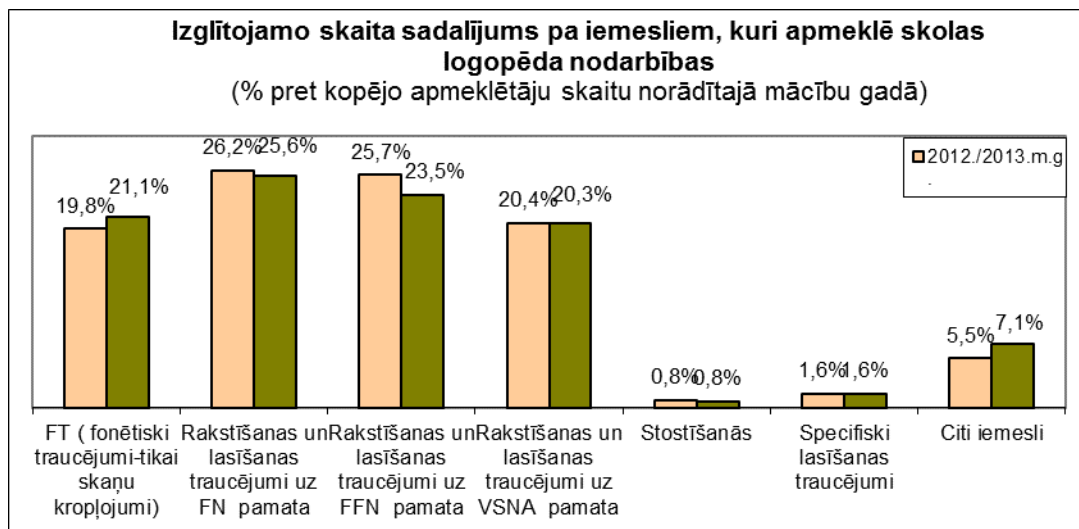
1. Bērni un skolēni ar runas, valodas un komunikācijas traucējumiem Latvijā

1.1. Pēc Latvijas Logopēdu asociācijas datiem vispārizglītojošo skolu 1.-4. klasēs 30-35% izglītojamo nepieciešama logopēdiskā palīdzība;

pirmsskolas izglītības iestādēs 5-6 gadus veciem bērniem – 35 -40% izglītojamo nepieciešama logopēdiskā palīdzība, bet vecumā no 3-5 gadiem-pat līdz 50% bērnu.

1.2. Pēc LLA datiem pieaug skolēnu skaits ar mācīšanās grūtībām, mācīšanās traucējumiem un uzvedības problēmām, bilingvālo, reemigrējušo bērnu skaits, kam izteiktas grūtības apgūt mācību standartus latviešu valodā. Bērniem no augstāk minētām grupām, kā arī skolēniem, kuriem mācību programma ir jāapgūst atkārtoti, sastādot individuālos mācīšanās plānus, nepieciešama skolotāja logopēda izpēte, kā arī jānodrošina logopēdiskās korekcijas nodarbības, lai sekmētu viņu pilnvērtīgu iekļaušanos izglītības procesā.

1.3. Pēdējos gados pieaug bērnu skaits ar kompleksiem smagiem artikulācijā iesaistīto orgānu uzbūves un darbības traucējumiem, valodas traucējumiem, valodas ritma un tempa traucējumiem, disleksijas risku, kā arī kognitīvo procesu un komunikatīvo funkciju traucējumiem (skatīt diagrammā).

1.4. Analizējot Rīgas vispārizglītojošo skolu logopēdu darbu 2013./2014. m.g., secinām, ka:

- * logopēda uzskaitē – 4831 skolēns,
- * logopēda nodarbības apmeklē – 3785 skolēni,
- * rindā uz korekcijas nodarbībām – 1046 skolēni,
- * majā habilitēti – 1640 skolēni,
- * darbu turpinās – 2045 skolēni,

* sagatavoti logopēdu atzinumi 3.,6.,9. klašu skolēnu atbalsta pasākumu nodrošināšanai – 735 skolēniem,

* sagatavoti logopēdu atzinumi pedagoģiski medicīniskajai komisijai -123 skolēniem.

1.5. Rīgā 144 vispārīzglītojošās dienas skolas 2013./2014.m.g.:

Sākumskolas-8

Pamatskolas-22

Vidusskolas – 102

Speciālās izglītības iestādes – 12

1.6.Līdzīga situācija attiecībā uz bērnu kontingentu un logopēda darba noslodzi ir vērojama arī citos Latvijas reģionos (pilsētās un novados).

1.7. Pēc VISC datiem, 2014.gadā Latvijā pedagoģiski medicīniskās komisijas kopā ieteikušas **1575** pirmsskolas vecuma bērniem un **224** pamatskolas vecuma bērniem speciālās izglītības programmas bērniem ar valodas traucējumiem. Tas ir milzīgs skaits tikai vienā gadā!!!

2. Skolotāja logopēda darba satura un darba apjoma izmaiņas pēdējos piecos gados Latvijā

2.1. Pieaugot izglītojamo skaitam, kuriem jāveic runas, mutvārdu valodas, rakstu valodas frontālā un individuālā izpēte un diagnostika, atzinumu sagatavošana, būtiski palielinājies reāli paveicamā darba apjoms;

2.2. Sakarā ar to, ka nav pietiekami nodrošināta logopēdiskā palīdzība pirmsskolas posmā, pieaug izglītojamo skaits, kuriem ir ielaisti runas, valodas un komunikācijas traucējumi, kas rada daudz sarežģītāku traucējumu ainu un prasa ieguldīt lielāku darbu grupu un individuālajās korekcijas nodarbībās;

2.3. Stājoties spēkā MK noteikumiem par atbalsta pasākumu nodrošināšanu izglītojamiem 3.,6.,9. klasē diagnosticējošā, valsts pārbaudes darbu veikšanai un ikdienas mācību procesa izpildei, palielinājies logopēda darba apjoms, jo skolotājs logopēds ne tikai sagatavo atzinumu atbalsta pasākumu nepieciešamības pamatojumam, bet arī regulāri sniedz atbalstu 1.- 9.klases skolēniem.

2.4. Skolotājs logopēds piedalās skolas atbalsta komandas darbā, konsultējot skolotājus un skolēnu vecākus;

2.5. Skolotājs logopēds veic pirmsskolas vecuma bērnu un skolēnu runas un valodas dinamikas izpēti, analīzi, sagatavo atskaites, regulāri veic sava darba pašvērtējumu.

3. Skolotāju logopēdu slodžu nodrošinājums pirmsskolas izglītības iestādēs

3.1. LLA uzskata, ka ir nepietiekams skolotāju logopēdu slodžu skaits pirmsskolas izglītības iestādēs. Tādēļ korekcijas darbs nevar tikt uzsākts 3 gadu vecumā, kas ir optimāls laiks, lai sāktu strādāt ar smagas pakāpes valodas traucējumiem. Profilaktiskā virziena attīstīšana ļautu samazināt bērnu ar ielaistiem traucējumiem skaitu vēlākos posmos un tam ir arī būtisks ekonomiskais efekts.

1.tabula .Skolotāju logopēdu skaits pirmsskolas izglītības iestādēs

2013./14.m.g.	334
2012./13.m.g.	224
2011./12.m.g.	252

Valstī kopā – 617 p.i.i., t.sk. speciālās - 40 ar kopējo bērnu skaitu 79 191 (2013./2014.m.g.)

3.2. Balstoties uz iepriekšminēto datu un skolotāju logopēdu praktiskā darba pieredzes analīzi, LLA rekomendē veikt sekojošas izmaiņas logopēdiskā darba organizācijā pirmsskolas izglītības iestādēs:

3.2.1. viena amata vienība uz sešdesmit (60) 5 un 6 gadus veciem bērniem;

3.2.2. viena amata vienība paredz darbu 36 stundas nedēļā, no kurām 22 kontakta stundas;

Logopēdiskā darba saturs ārpus kontakta stundām paredz: runas, valodas un komunikācijas traucējumu diagnostiku no 3 gadu vecuma, konsultācijas vecākiem, sadarbību ar citiem pedagogiem (skolotājs, psihologs, direktors, metodists), atzinumu sagatavošanu, metodisko darbu izstrādi, nodarbību materiālu sagatavošanu, dokumentācijas kārtošanu, valodas dinamikas izpēti, sešgadnieku diagnostiku skolas gatavībai, tālākizglītību un kvalifikācijas paaugstināšanu, pedagoģiskā logopēdiskā darba popularizēšanu, pieredzes apmaiņu, kabineta sakārtošanu un dezinfekciju u.c.

3.2.3. skolotājs logopēds uz 1 amata vienību pirmsskolas izglītības iestādē strādā ar 24-30 bērniem, rajonā, pilsētā, organizējot savu darbu sekojoši -80% individuālās nodarbības,20% grupu nodarbības.

4. Skolotāju logopēdu slodžu nodrošinājums vispārizglītojošās iestādēs

LLA uzskata, ka pašreiz ir nepietiekams skolotāju logopēdu slodžu skaits vispārizglītojošās izglītības iestādēs, kā rezultātā nav iespējams nodrošināt logopēdisko pakalpojumu pieejamību visiem izglītojamiem. Pašreiz izdalītais finansējums bieži nav atbilstošs skolēnu kontingentam, veicamo pasākumu apjomam un atbildībai.

4.1.2. tabulā atainoti dati par skolotāju logopēdu skaitu vispārizglītojošās dienas skolās Latvijā. Valstī kopā 2013./2014.mācību gadā bija 807 vispārizglītojošās dienas skolas, no kurām 54 sākumskolas, 334 pamatskolas, 358 vidusskolas 61 speciālā izglītības iestāde.

2.tabula. Skolotāju – logopēdu skaits vispārizglītojošajās dienas skolās

Mācību gads	Štata vienību, darba likmju skaits	Pedagogu skaits	No tiem - pamatdarbā
2013./14.m.g.	338,97	595	380
2012./13.m.g.	292,08	534	355
2011./12.m.g.	Nav pieejami dati	488	332

4.2. 2013./2014. mācību gadā 1.- 9.klašu posmā izglītojās 160 400 skolēni, no kuriem 74 866 skolēni mācījās 1.-4. klasē. Pieņemot, ka 35% jaunāko klašu skolēnu ir logopēdiski traucējumi, mēs varam aprēķināt, ka skolēnu skaits kuriem ir nepieciešama logopēdiskā palīdzība ir 26 203. **Paradoksāli, ka uz šo lielo skolēnu skaitu 2013./2014. mācību gadā atvēlētas tikai 338,97 štata vienības.**

4.3. Balstoties uz iepriekš minēto datu un logopēdu praktiskā darba pieredzes analīzi, LLA rekomendē veikt sekojošas izmaiņas logopēdiskā darba organizācijā vispārīzglītojošās skolās:

4.3.1. **viena amata vienība uz trīs simt (300) 1.-9. klašu skolēniem;**

4.3.2. **viena amata vienība uz 100 (neieskaitot bērnus ar speciālam vajadzībām¹) 1.-4. klašu skolēniem;**

4.3.3. **viena amata vienība paredz darbu 36 stundas nedēļā, no kurām 22 ir kontakta stundas;**

Logopēdiskā darba saturs ārpus kontakta stundām ietver: skolēnu valodas dinamikas izpēti, analīzi, atskaišu, pašvērtējuma, atzinumu sagatavošanu, dokumentācijas sagatavošanu, korekcijas materiālu sagatavošanu nodarbībām, skolēnu darbu labošanu, darbu atbalsta komisijā, atbalsta pasākumu nodrošināšanu skolēniem, piedalīšanos pārbaudes darbu vadīšanā, sadarbību ar citiem pedagogiem, konsultācijas vecākiem, vecāku apmācību korekcijas darbam mājās, metodisko darbu, metodisko materiālu izstrādi, kabineta labiekārtošanu, tālākizglītību un kvalifikācijas paaugstināšanu, pedagoģiskā logopēdiskā, darba popularizēšanu, pieredzes apmaiņu u.c.

4.3.4. **Skolotājs logopēds uz viena amata vienību strādā ar 30-35 skolēniem rajonā, pilsētā, organizējot savu darbu sekojoši - 80% grupu nodarbības, 20% individuālais darbs ar skolēnu.**

5. Skolotāju logopēdu kvalifikācija

5.1. Latvijas izglītības iestādēs strādā augsti kvalificēti skolotāji logopēdi. Daudzi no viņiem ir profesionālo asociāciju biedri. Latvijas Logopēdu asociācija ir Eiropas logopēdu asociācijas (CPLOL) patstāvīgā dalībniece, kas nodrošina regulāru informācijas apmaiņu par logopēdu profesijas aktuāliem jautājumiem Eiropas Savienībā. Latvijas Logopēdu asociācija nodrošina regulāru logopēdu profesionālo tālākizglītību un profesionālo kompetenču pilnveidi, organizējot

¹ Visiem bērniem ar speciālam izglītības vajadzībām (mācīšanās traucējumi, dažādas pakāpes dzirdes traucējumi, garīgā atpalicība u.c.) ir nepieciešama regulāra logopēdiskā palīdzība. Šo bērnu kategorija ir jāizdala īpaši, jo viņu gadījumā logopēdiskā palīdzība ir nepieciešama nevis 30% gadījumu, bet gan 100% visiem bērniem.

konferences, seminārus, kursus, iesaistot pašmāju un ārzemju lektoros. Izveidots LLA Mācību centrs, kas nodrošina logopēdu tālākizglītību. Logopēdi savā profesionālajā darbībā ievēro „Logopēdu profesionālās darbības un ētikas kodeksu”.

5.2. Daudzi izglītības iestādēs strādājošie logopēdi ir piedalījušies ESF projektā „Pedagogu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos” un saņēmuši 3.,4.,5. kvalitātes pakāpes, par ko saņem valsts piemaksu.

5.3. Logopēdiem ir iespējams saņemt IKVD un LLA-LAPPOS sertifikātus.

Darba grupa ir izstrādājusi „Skolotāja logopēda amata apraksta projektu” un „Skolotāja logopēda profesijas standartu”, kas ir iesniegti IZM.

Materiāla sagatavošanā izmantoti;

Rīgas domes IKSD atbalsta nodaļas materiāli, VISC Speciālās izglītības dati (www.visc.gov.lv)

Latvijas Izglītības un Zinātnes ministrijas dati (www.izm.gov.lv).

Latvijas Logopēdu asociācijas darba grupa

25.02.2015.